

§ 103

Vuoden 2025 talousarvion laadintaohjeet

Kunnanhallitus 18.06.2024 § 103

496/02.02.00/2023

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvion ja -suunnitelman valmistelusta, rakenteesta ja sisällöstä sekä sen hyväksymisestä, muuttamisesta ja sitovuudesta säädetään kuntalain 110 pykälässä seuraavasti:

"Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon tulee ottaa toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä tulee osoittaa, miten rahoitustarve muutoin katetaan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määrääjassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Kunnanhallituksen tulee antaa ohjeet vuoden 2025 talousarvion ja taloussuunnitelman 2025–2027 laadinnasta.

Talousarviossa asetettavat tavoitteet

Vuoden 2025 talousarvio laaditaan valtuuston 15.12.2022 / 70 § hyväksymän vuosien 2023–2026 kuntastrategian sekä strategiaa täydentävän tavoite- ja toimenpideohjelman mukaisesti. Strategian neljä pääteemaa ovat väestön viihtyvyys, työllisyys ja elinvoimaisuus, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö sekä tasapainoinen talous. Tavoite- ja toimenpideosiossa on asetettu strategian päätavoitteista johdettuja alatavoitteita ja määritetty niihin liittyviä keskeisiä toimenpiteitä ja mittareita. Toiminnalliset tavoitteet tulee laatia siten, että ne perustuvat kuntastrategian pääteemoihin sekä tavoite- ja toimenpideosiossa esitettyihin tavoitteisiin.

Yksi strategian pääteemoista on tasapainoinen talous. Valtuusto on 8.6.2023 / 26 § hyväksynyt talouden tasapainotusohjelman vuosille 2023-2026. Kunnanhallitus on 28.5.2024/ 92 § ja 98 § päättänyt toiminnallisista järjestelyistä henkilöstömenojen vähentämiseksi. Toimielinten tulee laatia talousarvioesityksensä edellä mainituissa päätöksissä asetettujen tavoitteiden ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Talousarvion laatimistaso ja sitovuus

Käyttötalouden määrärahojen osalta talousarvion sitova taso valtuustoon nähden on tulosalue. Verorahoituksen osalta sitovuustasona on verotulojen ja valtionosuuksien yhteismäärä. Investointiosan osalta sitovuustaso valtuustoon on hankekohtainen.

Taloudelliset lähtökohdat vuodelle 2025

Pomarkun kunnan tilinpäätös vuodelta 2023 on 109 994 euroa ylijäämäinen. Kertynyttä ylijäämää kunnan taseessa 31.12.2023 on 3 067 145 euroa. Vuoden 2024 muutettu talousarvio on 1 148 201 euroa alijäämäinen. Vuoden ensimmäisellä kolmanneksella toimintajäämän (nettomenot) kertymävauhti vastaa pääpiirteissään talousarviota. Henkilöstömenot kääntyvät kasvuun uuden työ- ja virkaehtosopimuksen sopimuskorotusten astuessa voimaan 1.6.2024.

Vuoden 2025 alussa voimaan tuleva TE-uudistus lisää työllistämisen toimintamenoja ja työttömyysetukuluja. Menojen kasvupainetta aiheuttavat lisäksi muun muassa lämmityksen hinnannousu, hankerahoituksen lasku sekä mahdolliset hyvinvointialueen vuokraamien tilojen muutokset ja vuokrien tarkistukset.

Kunta-alan voimassa olevat työehtosopimukset päättyvät keväällä 2025, joten henkilöstömenojen kehitysarvioon liittyy epävarmuutta. Talousarvion raamituksessa palkkojen osalta on varauduttu 1,0 %:n kasvuun. Arvioitu korotus ja kunnanhallituksen hyväksymät talouden sopeutustoimet huomioiden henkilöstömenot vähenevät vuonna 2025 noin 260 000 euroa vuoden 2024 talousarvioon nähden.

Vuoden 2025 kunnallisverotilitysten määräksi on Kuntaliiton verokehikossa arvioitu noin 3 429 000 euroa, mikä on noin 162 000 euroa enemmän vuoden 2024 kertymäärävion nähden. Kunnallisveron tuottoa kasvattaa erityisesti ansiotulovähennyksen poistuminen. Yhteisöveron ja kiinteistöveron ennustetut kertymät jäävät hienoisesti vuoden 2024 ennusteen tasosta. Verokehikon mukainen arvio tilivuodelle 2025 kirjattavista verotuloista yhteensä on noin 4 421 000 euroa. Verokehikon ennusteen mukaan verotulot kasvavat noin 149 000 euroa vuodesta 2024.

Kuntaliiton ja valtiovarainministeriön alustavissa laskelmissa vuoden 2025 valtionosuuksien enimmäismääräksi on arvioitu 1 835 000 euroa. Laskelmien perusteella valtionosuuksien ennakoitu määrä vuoden 2024 talousarvioon nähden on 315 000 euroa suurempi. Laskelmissa ei ole huomioitu lukion oppilasmäärän perusteella tehtävää oikaisua, joka laskee valtionosuuksia arviolta noin 100 000 euroa vuonna 2025. TE-palveluiden siirtyminen kuntien vastuulle kasvattaa vuoden 2025 valtionosuuksia ennakkotietojen mukaan noin

18.06.2024

§ 103

250 000 euroa. Valtionosuuksia puolestaan vähentää kunnallisveron ansiotulovähennyksen poistuminen verotulomenetyksen korvauksista.

Edellä mainittujen ennakkotietojen perusteella Pomarkun kunnan verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet) vuonna 2025 olisi maksimissaan yhteensä noin 6 156 000 euroa eli noin 436 000 euroa enemmän kuin vuoden 2024 talousarviossa.

Talousarvion raamitus

Vuoden 2025 talousarvioesitys laaditaan siitä lähtökohdasta, että kunnan järjestämistä kuuluviin tehtävien nykyinen palvelutaso pystytään säilyttämään. Uusia menokehitystä lisääviä toimintoja ei voida käynnistää muutoin kuin pakottavista syistä.

Toimielinten tulee talousarvioesityksissään arvioida suunnitelmavuosiin kohdistuvat merkittävät toiminnalliset muutokset ja huomioida niiden vaikutus kyseisten vuosien tulo- ja menomäärärahoihin.

Henkilöstöressurssin tarvetta tulee arvioida erittäin kriittisesti. Talousarvioesitykseen tulee sisällyttää perustelut henkilöstömuutosesityksille sekä muutosten taloudelliset vaikutukset talousarviovuodelle ja/tai suunnitelmavuosille.

Kaikista ei-välttämättömistä hankinnoista tulee pidättäytyä. Kustannuksia tulee jokaisella tasolla tarkastella huolellisesti ja pohtia, voidaanko palvelut järjestää jatkossa nykyistä kustannustehokkaammalla tavalla.

Maksut ja taksat on tarkistettava ajan tasalle vastaamaan tuotantokustannuksia.

Kaikki yli 15 000 euron hankkeet (myös irtaimisto) budjetoidaan talousarvion investointiosaan. Lautakuntien tulee tehdä yksilöity ehdotus investointihankkeista ja toimittaa se tiedoksi tekniselle toimialalle, joka laatii yhdistelmän kaikista investoinneista jatkokäsittelyä varten.

Toimielinten tulee laatia talousarvioesityksensä esityslistan liitteenä olevan toimintakatekehityksen sisällä. Kehyksen mukaan vuoden 2025 talousarvio muodostuu 500 000 euroa alijäämäiseksi. Tavoitetulos on 518 000 euroa parempi valtuuston hyväksymään vuoden 2025 taloussuunnitelmaan nähden.

Toimialojen tulee antaa esityksensä vuoden 2025 talousarvioksi ja taloussuunnitelmaksi vuosille 2025 - 2027 viimeistään 4.10.2024 mennessä. Hallintotoimi antaa talousarvion laadintaa varten esihenkilöille erillisen toimintaohjeistuksen elokuussa.

Verotuloja ja valtionosuuksia koskevat ennakkotiedot päivitetään syksyn aikana. Mikäli verorahoitusta koskevat ennusteet muuttuvat oleellisesti, tarkennetaan ohjeistusta tarvittaessa myöhemmin talousarvioprosessin aikana.

Vuoden 2025 talousarvion alustava käsittelyaikataulu on seuraava:

18.06.2024

§ 103

4.10.2024	Lautakuntien talousarvioesitykset
vko 42	Valtuuston talousarvioseminaari
14.11.2024	Valtuusto päättää vuoden 2025 veroprosenteista
19.11.2024	TA 2025, 1. käsittely kunnanhallituksessa
26.11.2024	TA 2025, 2. käsittely kunnanhallituksessa
3.12.2024	Kunnanhallituksen talousarvioesitys valtuustolle
12.12.2024	Valtuusto käsittelee vuoden 2025 talousarvion

Esityslistan liitteenä on vuoden 2025 talousarvion alustava talousarviokehys toimielimittäin sekä kehyksen mukainen tuloslaskelma vuodelle 2025.

Valmistelija Mikko Airaksinen

Esittelijä kunnanjohtaja Mikko Airaksinen

Päätösehdotus Kunnanhallitus päättää

- vahvistaa vuoden 2025 talousarvion valmistelun pohjaksi käyttötalouden toimintakatekehysten esityslistan liitteen mukaisesti. Kehys on sitova toimielintasolla.

- antaa toimielimille selostusosassa esitetyn mukaiset laadintaohjeet vuoden 2025 talousarviovalmisteluun. Toimielinten tulee antaa esityksensä vuoden 2025 talousarvioksi ja vuosien 2025-2027 taloussuunnitelmaksi 4.10.2024 mennessä.

- täydentää ohjeistusta tarvittaessa myöhemmin syksyllä verorahoitusta koskevien ennusteiden tarkentuessa.

Päätös Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Lisätietoja

Täytäntöönpano

kunnanjohtaja, Mikko Airaksinen
vs. henkilöstö- ja sivistysjohtaja, Elina Taipalus
hyvinvointikoordinaattori, Mika Grönman
rehtori, Jussi Heervä
kirjaston palvelupäällikkö, Elena Iso-Oja
siivoustyönohjaaja, Riikka Kalliomäki
päiväkodin johtaja, Piia Lemström
rakennustarkastaja-isännöitsijä, Harri Mäenpää
tekninen johtaja, Timo Pihlaja
taloussuunnittelija, Niklas Sahama
Ruokapalvelupäällikkö, Katariina Salmi